

9. *Ильина И. А.* Особенности проявления текстовых категорий в гипертексте : [электронный ресурс] / И. А. Ильина // Интернет-журнал МГУКИ “Культура и общество”. – Электрон. данные. – Режим доступа : <http://www.e-culture.ru/Articles/2008/Ilyina.pdf>. – Название с экрана.
10. *Корда О. А.* Креолизованный текст в современных печатных СМИ: структурно-функциональные характеристики : автореф. дис. ... на соискание науч. степени канд. филол. наук : 10.01.10 – Журналистика / Ольга Анатольевна Корда ; ФГАОУ ВПО “Уральский федеральный университет имени Первого Президента России Б. Н. Ельцина”. – Екатеринбург, 2013. – 20 с.
11. *Лир Э.* There was a Young Lady of Russia / Э. Лир ; пер. с англ., сост., вступ. ст. Б. Архипцев / Э. Лир // Иностранная литература. – 2003. – № 3. – С. 213–219.
12. *Лир Э.* Книга бессмыслиц / Э. Лир ; пер. с англ. М. Фрейдкина; предисловие Н. Демурова; ил. Э. Лира. – М. : Рудомино, 1991. – 256 с.: ил.
13. *Лір Е.* Небиліці : для мол. та серед. шкіл. віку / Е. Лір ; пер. з англ. та вступ. слово О. Мокровольського, худож. оформлення О. М. Галушка. – К. : Веселка, 1980. – 79 с.: іл.
14. *Лір Е.* Небиліці : для мол. та серед. шкіл. віку / Е. Лір ; пер. з англ. та вступ. слово О. Мокровольського, худож. оформлення О. В. Набоки. – К. : Веселка, 1989. – 220 с.: іл.
15. *Сергиенко П. И.* Имманентные характеристики гипертекста в сравнении с традиционными характеристиками текста : [электронный ресурс] / П. И. Сергиенко // Ломоносов: молодежный научный портал. – Электрон. данные. – Режим доступа : http://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2007/10/Sergienko.pdf. – Название с экрана.

Довгань А. В. *Линейность и нелинейность абсурдного смысла в художественных текстах.*

В статье рассмотрены особенности линейных и нелинейных текстов в контексте функционирования смысла в них. Очерчена специфика перенесения элементов смысла таких текстов на уровне семантики в процессе перевода.

Ключевые слова: *смысл, абсурдный смысл, художественный текст, нелинейный текст, линейный текст.*

Dovgan O. V. *Linear and nonlinear absurdity of sense in a literary text.*

In article describes the features of linear and non-linear texts in the context of the functioning of the sense in them. Outlined the specifics of transferring elements of meaning of such texts at the level of semantics in the translation process.

Keywords: *sense, absurd sense, literary text, nonlinear text, linear text.*

Задорожний В. Б.

Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України

НАГОЛОС ЯК СЛОВОТВІРНИЙ ЧИННИК

У статті зроблена спроба з'ясувати причину еволюційних змін у наголошенні нині суфіксальнонаголошеного дієслова страждати – страждаю, страждаєш, що раніше було зафіксоване як кореневаголошене страждати – страждаю, страждаєш. На переконання автора, такого типу зміни дієслівного наголосу в сучасній мові відображають еволюцію її граматичної системи на сучасному етапі її розвитку, зокрема розвиток у ній категорії дієслівного виду.

Ключові слова: *доконаний / недоконаний вид; кореневий, суфіксальний наголос; первісне, вторинне наголошення.*

Кожному, хто користується мовою, вона видається певною даністю, так би мовити, культурною спадщиною від попередніх поколінь. Здається, весь розвиток її, що належить минулому, був спрямований єдино на те, щоб вона стала такою, якою її знає сучасник. Однак насправді мова весь час перебуває у стані розвитку,

безперервного руху і, даруйте, перебудови своєї системи. Оскільки мова породжує себе із себе самої, то її розвиток точніше було б назвати саморозвитком. Якось видатний мовознавець Ф. де Сосюр дотепно порівняв мову з одягом, укритим латками з власного матеріалу. Цікаво було б дізнатися, що саме він мав на увазі. Прикладів цього, якщо уважніше придивитися, досить багато; ми ж зупинимось на кількох цікавих випадках словотвору, у яких провідну роль у лексичному оновленні української мови відіграв наголос.

Дієслово *страждати* – *страждаю*, *страдаєш* [ОС₉₉, 835] сучасної української мови здається звичайним і нічим особливим не примітним словом. Однак той факт, що ще у “Словарі української мови” воно, як і всі префіксальні похідні від нього були зафіксовані з кореневим, а не з суфіксальним, як нині, наголосом, відразу засвідчує довгу його історію в українській мові, див.: *страждати* – *страждаю*, *страдаєш* [Грінч.IV, 212] і *відстраждати* – *відстраждаю*, *відстрадаєш* [Грінч.I, 230]; *перестраждати* – *перестраждаю*, *перестраждаєш* [Грінч.III, 138]. Безперечно, що саме кореневе наголошення було первісним у цьому дієслові, хоч, щоправда, вже в Т. Шевченка воно вжите із сучасним наголосом, див.: “... Та розкажи, моя зоре, // Про тую Марину, // Як вона у пана злого // І за що страждала? // Та нищечком, щоб не чули // Або не дознались” (поема “Марина”). Свого наголошення слово не міняє шляхом механічного перенесення наголосу з одного складу на інший. За такими змінами обов’язково стоять якісь зміни в самій мові, у нашому випадку – у системі дієслів. Спробуємо виявити ті внутрішньомовні механізми, що спричинилися до таких змін у наголошенні дієслова.

Ця проблема може видатися частковою, навіть занадто частковою, хоча насправді це не так. У мові діють закономірності системного характеру, тому певний конкретний приклад еволюційних змін в акцентній системі мови ми розглядаємо як модель, яка пояснює природу й характер процесів, що відбулися, відбуваються чи відбуватимуться в цілих лексичних групах, об’єднаних тими чи іншими спільними ознаками. Явище не завжди представлене в його динаміці розвитку; неможливо його пояснити, якщо процес перетворень уже завершився. Саме тому велику евристичну вартість мають ті випадки еволюційних змін у певній підсистемі мовної системи, що дозволяють побачити його в розвитку, у розгортанні, у становленні. У певному розумінні наше дослідження має експериментальний характер, оскільки ми в ньому ставимо собі додаткове завдання пошуку нових методологічних підходів для пояснення явищ в акцентній системі української мови, що ніколи не були предметом уваги в українській мовознавчій науці.

У сучасній українській мові досить помітним явищем є хитання наголосу в дієсловах на *-ати*, напр.: *дзьобати* – *дзьобає* [ОС₉₉, 204], *дрігати* – *дрігаю*, *дрігаєш* [ОС₉₉, 227], *рікати* – *рікаю*, *рікаєш* [ОС₉₉, 735], *скубати* – *скубаю*, *скубаєш* [ОС₉₉, 803], *штурхати* – *штурхаю*, *штурхаєш* [ОС₉₉, 979] та ін. Які процеси всередині дієслівної системи спричиняють такого роду хитання в дієсловах цього типу?

Найінтенсивнішим процесом в системі сучасної української мови є розвиток категорії виду і як результат його – формування видових пар. Простежимо на кількох прикладах, як цей процес відбивається на наголошенні дієслів, що вступають між собою у видові відношення. Наприклад, первісно кореневонаголошеним в українській мові є дієслово *дмухати* – *дмухаю*, *дмухаєш* [Грінч.I, 393], що, природно, має видове значення недоконаного виду. Префіксальні похідні від нього набувають уже видового значення доконаного виду, напр.: *додмухатися* – *додмухаюся*, *додмухаєшся* [Грінч.II, 409], *задмухати* – *задмухаю*, *задмухаєш* [Грінч.II, 35] тощо. Однак ці нові в мові префіксальні утворення доконаного виду поривають зв’язок із кореневим твірним,

шукаючи собі видову пару серед утворень, близьких для них словотвірною і, значить, семантично. І серед дієслів на *-ати* словоформи з видовим значенням недоконаного виду постають шляхом перенесення наголосу з кореня на суфікс, напр.: *продму́хати* – *продму́хаю*, *продму́хаєш*, док. в. *продму́хати* – *продму́хаю*, *продму́хаєш* [Грінч.ІІІ, 465], *роздму́хати* – *роздму́хаю*, *роздму́хаєш*, док. в. *роздму́хати* – *роздму́хаю*, *роздму́хаєш* [Грінч.ІV, 42]. Так з'являється підстава для появи в первісно кореневонаголошеному дієслові словоформ із наголошеним суфіксом. У цьому конкретному випадку кореневе дієслово зберігає в сучасній мові свій первісний наголос, див.: *дму́хати* – *дму́хаю*, *дму́хаєш* [ОС₉₉, 210]. Це сталося тому, що словоформи недоконаного виду з наголошеним суфіксом *-а-* тут невдовзі були заступлені словоформами з суфіксом *-ува-* з тим самим видовим значенням, див.: *роздму́хувати* – *роздму́хую*, *роздму́хуєш* = *роздму́хати* [Грінч.ІV, 42]. Через це в сучасній мові видові пари тут мають такий вигляд, див.: *продму́хувати* – *продму́хую*, *продму́хуєш*, недок., *продму́хати* – *продму́хаю*, *продму́хаєш*, док. [СУМ VІІІ, 170]; *роздму́хувати* – *роздму́хую*, *роздму́хуєш* і рідко *роздму́хати* – *роздму́хаю*, *роздму́хаєш*, недок., *роздму́хати* – *роздму́хаю*, *роздму́хаєш*, док. [СУМ VІІІ, 660].

Однак, що саме процес формування видових відношень спричиняє розхитування первісного наголошення, видно вже з наступного прикладу. Дієслово *скуба́ти* – *скуба́ю*, *скуба́єш* [Грінч.ІV, 145], як бачимо, первісно було суфіксальнонаголошеним. Префіксальні утворення від нього утворюють такі видові пари, напр.: *заскуба́ти* – *заскуба́ю*, *заскуба́єш*, док. в. *заску́бти* – *заскубу́*, *заскубе́ш* [Грінч.ІІ, 96], *наскуба́ти* – *наскуба́ю*, *наскуба́єш*, док. в. *наску́бти* – *наскубу́*, *наскубе́ш* [Грінч.ІІ, 520], *розскуба́ти* – *розскуба́ю*, *розскуба́єш*, док. в. *розску́бти* – *розскубу́*, *розскубе́ш* [Грінч.ІV, 58] тощо. І тут ми спостерігаємо досить дивне, на перший погляд, явище, адже префіксація нібито не змінює їхнього видового значення: вони є словоформами недоконаного виду, див.: *заску́бувати* – *заску́бую*, *заску́буєш* = *заскуба́ти* [Грінч.ІІ, 96], *обску́бувати* – *обску́бую*, *обску́буєш* = *обскуба́ти* [Грінч.ІІІ, 27]. Після чого попередня форма слова починає вже сприйматися як словоформа доконаного виду, див.: *наску́бувати* – *наску́бую*, *наску́буєш*, недок., *наску́бти* – *наскубу́*, *наскубе́ш* і *наскуба́ти* – *наскуба́ю*, *наскуба́єш*, док. [СУМ V, 191]. Оскільки в живому мовленні вона може реалізувати себе по-різному, то з'являється підстава для появи словоформи з перенесеним наголошенням (як у попередньому випадку з *роздму́хати* – *роздму́хати*), див.: *розску́бувати* – *розску́бую*, *розску́буєш* і *розскуба́ти* – *розскуба́ю*, *розскуба́єш*, недок., *розску́бти* – *розскубу́*, *розскубе́ш* і *розску́бати* – *розску́баю*, *розску́баєш*, док. [СУМ VІІІ, 809]. У результаті сучасна мова має аж три словоформи доконаного виду, див.: *поску́бти* – *поскубу́*, *поскубе́ш* і *поскуба́ти* – *поскуба́ю*, *поскуба́єш* і *поску́бати* – *поску́баю*, *поску́баєш* [СУМ VІІ, 335]. Зрозуміло, що й саме кореневе в цих умовах стає двоноголошеним, див.: *скуба́ти* – *скуба́ю*, *скуба́єш* [СУМ ІХ, 331].

Усі двоноголошені в сучасній мові дієслова цього типу відбули приблизно такі самі зміни, різниця між ними могла з'являтися під впливом різних побічних чинників. Мало того, ми спостерігаємо за механізмом таких змін у тих випадках, де їх можна ще виявити. Безперечно, що в сучасній українській мові можуть бути і є такі випадки, де цей процес завершився втратою дієсловом свого первісного наголосу (кореневого чи суфіксального) і набуттям ним наголосу з історичного погляду вторинного. Не аналізуючи самого перебігу цих змін, укажемо на омографічні в сучасній українській мові *гика́ти* (ікати) [ОС₉₉, 167] і *гі́кати* (кричати) [тс], *гукáти* (кричати, кликати) [ОС₉₉, 188] і *гу́кати* (гуркати) [тс], *лупáти* (колоти, відколювати) [ОС₉₉, 402] і *лу́пати* (кліпати) [тс], *ті́пати* (коноплі, льон) [ОС₉₉, 865] і *ті́пати* (трясти, хитатися) [тс],

тріпати (плескати; зношувати, пошкоджувати) [ОС₉₉, 878] і *тріпати* (трусити, тріпотати) [тс] та ін.

Іншою важливою для нашого дослідження обставиною, на яку тут слід указати, є те, що в українській мові є досить численна група дієслів на *-ати*, які мають особові парадигми двох типів, напр.: *діхати* – *діхаю, діхаєш* і *дішу, дішиєш* [ОС₉₉, 208], *мікати* – *мікаю, мікаєш* і *мічу, мічеш* [ОС₉₉, 421], *стругати* – *стружю, стружеєш* і *стругаю, стругаєш* [ОС₉₉, 838], *сукати* – *скупаю, купаєш* і *сучю, сучеш* [ОС₉₉, 842]¹, *тікати* – *тікаю, тікаєш* і *тічу, тічеш* [ОС₉₉, 862] тощо. Уже з цього переліку видно, що парадигма, яка не зберігає суфікса *-а-* в особових формах, архаїзується в сучасній мові, а її поступово заступає парадигма з особовими формами, які цей суфікс зберігають. Останні форми в дієсловах цього типу є й історично новими, вторинними, і вони в них з'явилися саме в ході формування ними видових відношень як словоформи недоконаного виду. Схематично цей процес можна представити так, напр.: *тікати* – *тічу, тічеш* (недок. вид) → *підтікати* – *підтічу, підтічеш* (док. вид) → *підтикати* – *підтикаю, підтикаєш* (недок. вид 2-го ступеня). Згодом префіксальні утворення, здебільшого розвинувши в собі нові значення, вступають у видові відношення між собою. Так з'являється видова пара у складі суфіксальнонаголошеної словоформи *підтикати* – *підтикаю, підтикаєш* і кореневонаголошеної словоформи *підтікати* – *підтічу, підтічеш*. Звертаємо увагу на ту обставину, що різниця між ними повною мірою виявляється лише у формах особової парадигми теперішньо-майбутнього часу: *підтикаю, підтикаєш*, але *підтічу, підтічеш*. Інфінітивні ж форми засвідчують у них лише відмінність у типі наголошення, пор.: *підтикати*, але *підтікати*, що не дає повного уявлення про це складне явище моворозвитку. Далі відношення між цими словоформами можуть ще більше ускладнюватися, оскільки словоформи доконаного виду під впливом словоформ недоконаного виду можуть розвивати тотожну з морфологічного погляду особову парадигму теперішньо-майбутнього часу. Так виникає видова пара *підтикати* – *підтикаю, підтикаєш*, недок., *підтікати* – *підтічу, підтічеш* і *підтікаю, підтікаєш* [СУМ VI, 513]. Наступним закономірним етапом цього процесу є поява цієї вторинної особової парадигми в самому твірному *тікати* – *тікаю, тікаєш* і *тічу, тічеш* [ОС₉₉, 862]. Як, бачимо, у цьому випадку вторинна парадигма вже є вживанішою, хоч первісна ще зберігається. Проте в багатьох схожих випадках у сучасній українській мові дієслова цього типу вже втратили свою первісну особову парадигму, маючи тепер лише парадигму історично вторинну, пор.: *тріпати* – *тріпаю, тріпаєш* [ОС₉₉, 878], але: *тріпати* – *тріпаю* (*трéплю*), *тріпаєш* (*трéплеєш*) [Грінч.IV, 284], див. також в ілюстрації: “Попід мостом, мостом трепле риба хвостом” [Грінч.IV, 285]. Чому так стається? Найголовнішою причиною цього явища є насамперед семантичний розвиток похідних. У ході розвитку мови часто стається так, що префіксальне похідне вже саме виступає в ролі мотивуючого у словотвірному ланцюгу. Повертаючись до утворень кореня, що ми обрали за зразок для аналізу цього процесу, вкажемо на такі утворення сучасної української мови, напр.: *натикати* – *натикаю, натикаєш*, недок., *наткнути* – *наткну, наткнеєш*, док. “насаджувати на щось гостре” [СУМ V, 211] і *натикатися* – *натикаюся, натикаєшся*, недок., *наткнутися* – *наткнуся, наткнеєшся*, док., що має основне значення “рухаючись, нашттовхуватися, наражатися на що-небудь гостре” [див.: СУМ V, 212]. Склад видової пари тут уже інший – це по-перше, та для нас тут найголовніше відзначити, що

1 У джерелі вказана словоформа 2-ої ос. одн. *сучиш*, – це, безперечно, помилка. Насправді вона належить парадигмі дієслова *сучити* – *сучю, сучиш* [ОС₉₉, 846]. Для нас вона є ще одним доказом того, що ці форми в сучасній мові все більше архаїзуються.

початковою словоформою цієї видової пари є суфіксальнонаголошене дієслово *натика́ти(ся)* з особовою парадигмою *натика́ю(ся)*, *натика́єш(ся)*, що свій словотвірний початок бере з кореневонаголошеного *ти́кати*, що первісно мало особову парадигму *ти́чу*, *ти́чеш*.

Аж тепер, після аналізу всіх процесів, що відбувалися серед дієслів на *-ати* в ході історичного розвитку української мови, ми можемо повернутися до проблеми акцентуаційної відмінності між сучасним суфіксальнонаголошеним *страждáти* і зафіксованим раніше кореневонаголошеним *стра́ждати*. Гадаємо, є підстави вважати, що саме кореневе наголошення було первісним у цьому дієслові. Щоправда, первісно воно мало іншу особову парадигму теперішньо-майбутнього часу, ніж має в сучасній українській мові. У давньоруській мові воно мало такий вигляд: *страда́ти* – *стражду́* = *стражу́* [Срезн.ІІІ, 531], ці словоформи були, поза сумнівом, кореневонаголошеними, див.: *стра́жду* [Бер.122]. На підставі ствердженого раніше ми можемо пояснити появу пардигми *страждáти* – *страждáю*, *страждáєш* замість колишньої *стра́ждати* – *стра́жду*, *стра́ждеш* тільки як наслідок видотвірної діяльності серед його префіксальних похідних. Загалом цей процес можна представити у вигляді такого ланцюжка перетворень, напр.: *стра́ждати* – *стра́жду*, *стра́ждеш* (недок. вид 1-го ступеня) → *постра́ждати* – *постра́жду*, *постра́ждеш* (док. вид) → *постраждáти*, *постраждáю*, *постраждáєш* (недок. вид 2-го ступеня). Ця історично нова суфіксальнонаголошена особова парадигма виявилася в утвореннях цього кореня настільки впливовою, що первісна кореневонаголошена особова парадигма *стра́жду*, *стра́ждеш* занепала як у словоформах доконаного виду, так і в самому кореневому дієслові. Однак спочатку вони ще зберігали кореневий наголос в уже морфологічно змінених особових парадигмах нового типу, як, наприклад, зафіксовані у “Словарі української мови” *стра́ждати* – *стра́ждаю*, *стра́ждаєш* тощо (див. вище). Очевидно, наступним етапом в усіх цих утвореннях, включаючи й кореневе, було хитання наголошення між кореневим і суфіксальним акцентними типами. Помітною особливістю утворень цього кореня є надзвичайно низька словотвірна активність, що не давало додаткових підстав для їхньої акцентної різноманітності. В цих умовах перемиг наголос історично новіших словоформ саме через їхню новизну в мові. Можна припустити, що кореневонаголошені словоформи занепали ще й через те, що в певний час із ними конкурували такі кореневонаголошені словоформи дієслова *стра́ждувати* – *стра́жду́ю*, *стра́жду́єш* [Грінч.ІV, 213], нині вже архаїчного.

Оскільки про всі ці процеси через брак відповідного мовного матеріалу ми змушені були говорити здебільшого здогадно, переважно спираючись на аналогію, простежимо за типологічно тотожними процесами ще в одній групі утворень одного кореня. Звичайно, це теж не буде доказом, а тільки підтвердженням нашої гіпотези. Та, думаємо, сума підтверджень теж може бути доказом. Так, у давньоруській мові було дієслово *жадати* = *жа́дати* – *жаждѣ* = *жаждю́* і *жадаю́* [Срезн.І, 839]. Для нас воно цікаве тим, що, як видно, воно вже в той час мало особові парадигми теперішньо-майбутнього часу обох типів. Ще важливішою для наших міркувань обставиною є той факт, що із засвідченого для того ж періоду префіксального *пожадати* – *пожадаю́* [Срезн.ІІ, 1077] видно, що вторинна особова парадигма з’являється насамперед у префіксальних похідних. Можна не сумніватися, що словоформи цієї парадигми були суфіксальнонаголошеними; пам’ятки староукраїнської книжної мови це підтверджують, див.: *жада́ю* [Бер. 36]. Однак первісна особова парадигма була кореневонаголошеною, див. *жа́ждѣ* [тс]. Коли вона занепала, в українській мові залишилися лише суфіксальнонаголошені префіксальні *зажада́ти* – *зажада́ю*, *зажада́єш* [Грінч.ІІ, 37; ОС₉₉, 263], *пожада́ти* – *пожада́ю*, *пожада́єш* [Грінч.ІІІ, 249;

ОС₉₉, 619] з тотожним як з морфологічного, так і з акцентуаційного погляду кореневим *жада́ти* – *жада́ю*, *жада́си* [Грінч.І, 470; ОС₉₉, 245].

І за всім цим – розвиток мови, її саморозвиток, вічне її самооновлення. А нам залишається лише її пізнавати. Щоб знати.

Список скорочень використаних джерел:

- Бер. Лексикон словенороський Памви Беринди / підгот. тексту і вступна стаття В. В. Німчука. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 272 с.
 Грінч. Словарь української мови : в 4-х тт. / за ред. Б. Грінченка. – К., 1907–1909.
 ОС₉₉ Орфографічний словник української мови. – К. : Довіра, 1999. – 989 с.
 Срезн. Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка : в 3-х тт. – СПб., 1893 – 1903.
 СУМ Словник української мови : в 11-х тт. – К. : Наук. думка, 1970 – 1980.

Задорожний В. Б. Ударение как словообразовательный фактор.

*В статье сделана попытка уяснить причину эволюционных изменений в ударении ныне суффиксальноударного глагола *страждáти* – *страждáю*, *страждáси*, которое ранее было зафиксировано как корнеударное *стра́ждати* – *стра́ждаю*, *стра́ждаеи*. По убеждению автора, такого типа изменения глагольного ударения в современном языке отражают эволюцию его грамматической системы на современном этапе ее развития, в частности развитие в нем категории глагольного вида.*

Ключевые слова: *совершенный / несовершенный вид; корневое, суффиксальное ударение; первичное, вторичное ударение.*

Zadorozhnyi V. B. Accent as word forming factor.

*In the article the attempt is made in a conclusive way to find out the reason of evolutionary changes in stressing of nowadays suffixal stressed verb *страждáти* – *страждáю*, *страждáси*, earlier being fixed as root-stressed *стра́ждати* – *стра́ждаю*, *стра́ждаеи*. To author's opinion such changes of verbal accent in modern language show the evolution of its grammatical system at modern stage of its development, particularly the development of category of verbal aspect in it.*

Keywords: *perfective / imperfective aspect; root, suffixal accent; primary, secondary accent.*

Зайцева М. О.

**Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

**АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЗДИВУВАННЯ
(НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ С. МОЕМА)**

Статтю присвячено дослідженню концепта здивування на базі матеріалу із творів С. Моєма. Розглянено польову структуру концепту здивування, виокремлено й перелічено його сегменти. Визначено мовні засоби, що виражають концепт здивування.

Ключові слова: *дискурс, концепт, концептуальні ознаки, периферія, польова структура, суб'єктивна модальність, мовні засоби.*

Центральним терміном у мовній картині світу наразі є концепт. Проте термін концепт в сучасній науці про мову не має однозначного тлумачення: вирішуються питання класифікації концептів, методів їх вивчення, структури концепту та його місце серед інших лінгвістичних термінів. Спірність питання про статус концепту свідчить, перш за все, про труднощі формування нової наукової парадигми. Разом з широким колом теоретичних розробок, з'явилася велика кількість робіт, де представлені конкретні описи тих чи інших концептів (страх, кохання, традиції та ін.),